

din corespondența lui Jean Bart, G. Ibrăileanu și G. Topîrceanu către Octav Botez

Transcriem mai jos trei scrisori adresate de Jean Bart, G. Ibrăileanu și G. Topîrceanu lui Octav Botez. Ele aparțin doamnei Silvia O. Botez, careia îi aducem, pe această cale, respectuoasele noastre mulțumiri.

N. Gr. Ștefău

7 octombrie (1902) Constanța Dragă Octav

Am primit cartea postală a ta. Tocmai acum mă găsesem mai puțin ca oricând dispus să scriu o scrisoare lungă și scurtă — nu știu de care să mă apuc (miria distrusă)...

Acum la 15 mă debarc, mai înainte aveam inspecția și trebuia să pregătesc memoriul, lucruri cu timpul instrucțiilor la Școala de Marină.

Sunt și profesor de română, geografie și istorie. Pentru Geografie și Istorie trebuie să fac și cărți speciale. Așa că iarna asta s-a dus dracului în folosul statului, nu al meu...

Am discutat multe cu el și m-a rugat și obligat ca să-i scriu la Semănătorul; i-am promis, așa(a) că din când în când (harta distrusă)...

Am cumpărat și eu Les Emotions (harta distrusă)...

Lucrarea pe care de mult o începusem, Războiul pe Dunăre, nu am nici vreme, nici energie de a lucra, e păcat însă a lăsa atîta material adunat și jumătate carte, de aceea mi-am luat un camarad colaborator.

Ascută Dragă Octav câteva sfaturi: Invăță-te, deprinde-te a lucra și scrie în afară de citit pentru ca pe viitor să poți produce; nu-mai așa te poți impune și ridica de-asupra nivelului comun dăscălesc.

Și hotărăște-te de a face și dreptul, e foarte ușor, și nu-ți poți face idee ce folos ai. E o supapă pentru viitor. O să te convingi în curând.

Amice, Trimite-mi mai repede vre-o recenzie (măcar) pentru nr. 8 — pînă în 10 zile maximum!

Salve, G. Ibrăileanu

Dsiale Dlui Octavian Botez (la D. Teohari) Tirgu Neamț

III

Carte postala cu antet: Redacția revistei „Viața Românească”, str. Golia 52, Iași... 1911... Stampila poștei: Iași? dec. 1912.

Vă trimit o carte de „N. Zaharia”. Dl. Ibrăileanu spune că nu e nevoie numaidecît s-o recenzezi, ci numai dacă găsești ceva de spus. Tot așa și cu cărțile pe care „eventual” le veji primi în viitor, de la revistă.

Al Dv. cu multe salutări G. Topîrceanu

Herrn Octav Botez (Goethestrasse 12 IV) Charlottenburg—Berlin

- 1) N-am avut posibilitatea să controlez dacă lucrarea respectivă a apărut în „Semănătorul”. A fost publicată în volumul Inseamnări și amintiri, București, 1928, p. 192-196.
2) Ion Adam, scriitor, n. 1875—m.18.V.1911. A fost învățător, profesor de română și drept la liceul din Constanța, numit în septembrie—1901 (vezi aniversarea, a 25 ani a Liceului „Mircea cel Bătrîn” din Constanța, anuar pe anul școlar 1921/22, Constanța), magistrat, N. Iorga publică în „Neamul românesc literar”, nr. 19 din 22 mai 1911, articolul Ion Adam, în care afirmă că prin moartea lui „literatură românească pierde una din cele mai originale natuiri de artiști”.
3) A fost publicată, în 1905, în colaborare cu locot. N. Kirilescu.
4) O. Botez publică în „Viața Românească” nr. 8 (august) 1907, recenziia cărții lui G. Antonide, Iluziunea reafiată: Incercare de critica filosofică, București, 1907.
5) Este vorba despre cartea lui N. Zaharia, Mihael Eminescu, Viața și opera lui, București, 1912. Din scrisoare se vede că Topîrceanu nu face altceva decît să transmită părerea lui Ibrăileanu despre opera respectivă. În schimb, în articolul G. Călinescu: Viața lui Eminescu, publicat în „Adevărul literar și artistic”, nr. din 16 octombrie 1932, criticul leșean își arată entuziasmul provocat de lectura cărții lui Călinescu, afirmînd, printre altele, că: „Este, după umila mea părere, monumentul cel mai impunător ce s-a ridicat pînă astăzi lui Eminescu”.
6) O Botez era profesor provizoriu de franceză la Liceul „National” din Iași, fiind transferat acolo, de la liceul din Birlad, prin ord. din 25.XI.1909. În anul școlar 1912/1913, i se prelungește concediul de studii în străinătate de la 1 septembrie 1912 — pînă la 1 septembrie 1913. (vezi Anuarele Liceului „National” din Iași pe anii respectivi).

un model byronian al portretului Domniței Ruxandra

Sînt îndeajuns de cunoscute cercetătorilor noștri lucrările de grafică ale lui Gh. Asachi, prin bogatul material aflat la Cabinetele de stampe ale marilor biblioteci universitare din țară și prin numeroasele exemplare cromolitografiate, păstrate în fondurile Academiei Republicii Socialiste România.

ambele cadre, același fin oval al feței, aceeași expresie trist visătoare... Cositele se revîrșă, ondu-late, pe umerii amindurora, parca în același stil. Pînă și cutele rochiilor, sugrumate în tale de cîte o scumpă cîmășoară, cu și fără paftale, și chiar decolteul lor generos, sînt identice în costumația ambelor personaje.

În sfîrșit, aceeași căciuliță (calpac domnesc cu surguciu, la Ruxandra, tichie brodată cu mîrgăritare, la frumoasa răzăriea) le acoperă capetele. Numai motivul gherdanului, ori salvei, diferă în cele două gemene versiuni...

Revenind la lucrările lui G. Asachi trebuie să spunem că frumoasa Domnița Ruxandra (ficia lui Vasile Lupu, sortită să devie, fără voia ei, mireasa războinicului Timus) fusese unul din subiectele preferate de cîntărilor noastre. Ea apare în nava istorică „Ruxandra Doamna”, semnată de Asachi, ca eroină a unor întîmplări reale, cu adevărat romantice, oscilînd între șleahicul Goribut și fierciul hatmanului căzăcesc.

Și gravura ce o reprezintă, despre care pomenim aici, nu avea alt scop decît să illustreze nava, în momentul apariției ei, în „Spicuitorul Moldo-român” din 1841.

Al. Alexianu

- 1. D. Caracostea: Izvoarele lui Asachi, București, 1928; „Un izvor preromantic al lui Asachi” în „Inchinare lui N. Torga” Cluj, 1931; Le preromantisme de G. Asachi București, 1940; Eremus Niculescu: „G. Asachi și începuturile litografiei în Moldova” în „Studii și Cercetări de Bibliografie”, J. (1955), p. 67-112; H. Blazian: Gh. Asachi, col. „Studii de artă”, E.S.P.L.A. 1965.
2) G. Opreșcu: Pictura românească din sec. al XIX-lea, 1937; Grafica românească în sec. al XIX-lea, vol. I, 1924; P. Comarnescu: „Gh. Asachi”, în „Arta plastică” an IV, 1957 Nr. 4.
3) Oeuvres — vol. citat. p. 237 — publicé par Furne à Paris.
4) Spicuitorul Moldo-român fascicula 4 (1841).

Episcopul cărturar Melchisedec Ștefănescu

S-au împlinit 75 de ani de la moartea episcopului de Roman, Melchisedec Ștefănescu, cercetător neobosit al trecutului nostru național, cărturar care a înscris pagini de cinste în viața culturală a țării, patriot înflăcărat de tot ceea ce este bun, drept și uman, slujitor vrednic al popoului român.

Născut la 12 februarie 1823 în satul Gîrcina de lângă Piatra Neamț, copilul Mihail Ștefănescu a primit de la tatăl său „biet preot de țară”, în atmosfera modestă dar curată a căminului părintesc, cele dintîi cunoștințe despre lume și viață. Tradițiile și datinile strămoșești, cadrul natural carpatin impunător și sugestiv, cum și bunăcuviința și înțelepciunea semenilor au înrîurit copilaria sa. Școala satului, Seminarul Socola și Academia moldoviană a Kievului au contribuit, într-o mare măsură, în procesul de dezvoltare și de definire a tînrului Mihail Ștefănescu.

La fondul sîntos al moșilor și strămoșilor transmis acestui tînar, prin mijlocirea căminului natal, la cuminența structurală a omului de la munte, sădită în ființa sa de ambianța satului în care a văzut lumina zilei, s-a adăugat învățătura și spiritul cărturăresc dobîndite în școlile timpului.

numele Melchisedec, apoi pînă la sfîrșitul vieții a servit instituția de care s-a legat și poporul în mijlocul căruia a trăit, cu o devoțiune teologică, toare. Inspector și director de seminar de Jos, locotenent de episcop, episcop al Dunării de Jos, episcop al Romanului, deputat în Divanul ad-hoc, membru activ în cel mai înalt for de cultură — Academia Română — Melchisedec, călăuzit de înalte idei umane, a lucrat cu hărnice străluciri pentru semenii săi, pentru îmbogățirea patrimoniului nostru cultural.

Fiți aleși ai popoului nostru înflăcărați de a-dînci simțăminte patriotice, de ideea datoriei împlinite, de concepții umane, au lucrat în secolul al XIX-lea pe diferite planuri pentru înlăturarea umilintilor naționale și sociale, pentru ridicarea țării noastre la nivelul și demnitatea altor țări. Între ei, un loc de aleasă cinste îl ocupă și episcopul Melchisedec.

În vîltoarea luptelor pentru Unirea Țărilor Române, Melchisedec, împreună cu alți clerici luminați, s-a alăturat celor care au activat pentru unirea celor două țări surori. Cu toate presiunile urzite și deziluziile de vrăjmașii unirii, fie din țară și de peste hotare, cu toate potrivnicile și piedicile organizate sistematic de cei care nu doreau unirea, el a activat cu toată puterea scriind și robind înflăcărata cuvîntări în sprîjinul unirii. Ca deputat în Divanul ad-hoc, ales de clerul husean, și-a spus cuvîntul rîspicat pentru unire. Îndemnat de conștiința sa umană și patriotică el a sprîjinit toate reformele sociale ale Domnitorului Cuza.

Predilecția episcopului Melchisedec pentru studiul istoriei este generată, fără îndoială, de structura sa intelectuală dar și de condițiile momentului și de ambianța cărturărească în care a evoluat el. Un popor fără istorie glorioasă este ca un pămînt sîrac în substanțe nutritive. De aceea, misiunea esențială impusă cărturarilor români din secolul al XIX-lea de conștiința și atmosfera de atunci era valorificarea patrimoniului istoric pentru a arăta lumpece ceor ce ne contesiau și desconsiderau ca avem un trecut eroic, un trecut bogat în fapte de mare însemnată națională. Concepția „magazin istoric” care a dominat în secolul al XIX-lea trebuie explicată prin necesitatea de a scoate la iveală aspecte din trecut spre a fi cunoscute de toți și pretutîndeni. Ca și N. Balcescu, M. Kogălniceanu și al. care au editat Ierosefe și cronici, sau au descoperit și publicat documente, Melchisedec a adunat și prelucrat însemnări și notițe, hrisoave și acte vechi în legătura cu diferite aspecte din trecutul nostru național. „Am iubit știința, scria el în testamentul său, și pe oamenii devoți și el și am urit ignoranța și pe aparatorii ei.”

Cum este și firesc, uneori întîlnim la el păreri și ipoteze izvorite din stări de entuziasm, de aceea unele din soluțiile și interpretările sale nu mai au astăzi valabilitate științifică. Deși documente istorice descoperite după el au înlesnit răspunsuri și rezolvări clare, cu toate acestea opera vastă a cărturarului Melchisedec are sensul și forma unui impresionant efort cărturăresc. În multe priviri el se aseamănă cu un explorator care deschide calea cercetărilor și a roadelor bogate.

Ca un omagiu și ca un semn de prețuire pentru munca și activitatea sa științifică, Melchisedec a fost ales în ziua de 10 septembrie 1870 membru al Societății Academice Române din care, însă, datorită unor motive necunoscute, se retrage împreună cu V. Alecsandri și Titu Maiorescu în 1873. La sesiunea din 25 mai 1879 Academia a hotărît rechemarea membrilor retrasi „în considerațiunea că, chiar de vor fi demisionat dar după statute și usurile altor societăți de asemenea natură nu sînt demisionabili”.

În acest for înalt de cultură, Melchisedec a deslășurat o activitate remarcabilă. A luat parte cu regularitate la sesiunile științifice, a prezentat referate, a tradus hrisoave, a întocmit referate pentru premiera unor cărți etc. Unele din comunicările alcătuite și prezentate de el: Adevărul portret al lui Ștefan cel Mare, Mănistirea Putna, Grigorie Tâmbăc, Istoricul Bisericii Trei Ierarhi din Iași, Predeile lui Antim Ivireanul, Înscrisuri de la Mănistirea Războieni ș. a., sînt, în ansamblu eforturilor pentru stabilirea adevărului istoric, adevărate contribuții.

Alesul și vrednicul cărturar s-a legat de Academie și prin biblioteca sa dăruită acestui înalt for cultural. După moartea sa, episcopul testamentei executînd dorința episcopului au trimis Academiei 2511 cărți, 83 manuscrise și 114 monede rămase de la el. „Episcopul Melchisedec, a spus B. P. Hasdeu, a fost, fără îndoială, bărbatul cel mai cu știință dintre prelații noștri contemporani și locul său la Academia Română i se cuvenea în toată puterea cuvîntului... Ca academician, el va rămîne cu tot dreptul în panteonul nostru național”.

Despre viața episcopului Melchisedec, despre activitatea și realizările sale, despre munca sa științifică perseverentă s-a scris mult, pînă acum, dar o monografie mai cuprinzătoare este încă așteptată. Să nădăjduim că într-o bună zi ea va fi întocmită și publicată.

Scarlat Porcescu

atenueu

revistă de cultură editată de Comitetul regional pentru cultură și artă Bacău

Redactor șef: Radu CĂRNECI

COMITETUL DE REDACȚIE

Iulian ANTONESCU, George BALAIȚĂ, Ion BULEANDRĂ, Constantin CALIN, Ovidiu GENARU, Iulia HALĂUCESCU, Dumitru MITULESCU, Stelian NANIÂN (secretar general de redacție), Constantin POTINGĂ, Al. RADIAN, Mihael SABIN, Vasile SPORICU

Coperta: Cicerone CERNEGURA

Numărul de față este ilustrat cu reproduceri din colecția Muzeului Arheologic din Piatra Neamț, care posedă piese de o excepțională valoare, a-testînd existența și continuitatea vieții și civilizației, din cele mai vechi timpuri, pe aceste meleaguri. Muzeul se bucură de aprecierea unui mare număr de specialiști din țară și de peste hotare ca și de interesul larg al publicului românesc și al turiștilor străini.

Amintim cititorilor noștri că în nr. 2 din 1966 revista noastră a publicat un amplu studiu al arheologului Constantin Scorpan, privind importanța cu totul deosebită a acestui muzeu.